

Welzijn in perspectief

“Het zijn moeilijke tijden”, zei de koningin in de Troonrede, maar ook dit jaar was de tekst wijs en afgewogen, en eerder realistisch dan somber van toon. Natuurlijk zal de concurrentie op onze exportmarkten toenemen, zodat het omvormen van Nederland tot een echt kennisland niet alleen een ambitie kan zijn, maar een strikte noodzaak. Natuurlijk is het noodzakelijk om meer mensen aan de slag te helpen en ze langer te laten werken, maar de stijgende levensverwachting is een zeer groot goed.

De cijfers laten zien dat lang niet alles kommer en kwel is. Op de mondiale concurrentieranglijst van het World Economic Forum in Davos is Nederland gestegen van plaats 10 naar 8. Als we de waarschuwingen en aanbevelingen van het Forum serieus nemen, komt het met onze concurrentiekracht wel goed. De cijfers van het CPB laten zien dat we er in koopkracht in 2011 slechts een kwart procent op achteruit zullen gaan. Dit is nauwelijks merkbaar; het verdwijnt in de ruis van de data en wordt overstemd door belangrijker zaken.

Omdat niet alles van waarde gemeten wordt, realiseren we ons onvoldoende hoe welvarend we eigenlijk wel zijn. Nog steeds wordt te vaak alleen naar het bbp per hoofd gekeken om het welzijn van inwoners van een land te meten. Jeroen van den Bergh (2005) schreef reeds lang geleden in dit blad dat we daarmee op moesten houden, omdat deze indicator onzuiver is. Hij droeg echter geen alternatief aan, met als gevolg dat zijn suggestie onder in de la bleef liggen. Ondertussen is zo'n alternatief wel beschikbaar. Op Koninginnedag dit jaar werd het gepubliceerd door Charles Jones en Peter Klenow (2010) van Stanford University.

Hun idee is simpel en gebaseerd op een rawlsiaans gedachte-experiment. Stel dat u uw huidige positie in Nederland zou mogen ruilen met die van een willekeurig, aselekt getrokken, persoon uit een ander land. Kiest u voor de zekerheid van nu, of durft u de gok aan? Als u voor behoud kiest, zegt u dat uw welzijn in Nederland hoger is. In dat geval zal u ook bij een geringe koopkrachtverlaging nog steeds voor Nederland kiezen. Hoe meer we uw koopkracht hier kunnen verlagen zonder dat u uw keuze verandert, hoe groter het welzijn in Nederland ten opzichte van dat andere land is. Het indifferentiepunt, het koopkrachtniveau waarop u bereid bent over te stappen, is een maat voor het welzijn in het andere land ten opzichte van het welzijn in Nederland.

Welzijn hangt van meer af dan van inkomen of consumptie (C), van goederen. Ook vrije tijd (V) speelt

een rol, net als wat je met die vrije tijd kunt doen. Naarmate de inkomensongelijkheid (O) in het andere land toeneemt, wordt de bovengenoemde gok onaantrekkelijker: je bent immers liever met zekerheid modaal dan ofwel stinkend rijk of straatarm. Ook de levensverwachting (L) speelt een rol; je zou immers terecht kunnen komen in het lijf van iemand die al overleden is. In Swaziland leven de mensen slechts half zo lang als hier, dus je bent bereid om heel wat koopkracht op te geven om die loterij te vermijden. Jones en Klenow schrijven welzijn U als $U = U(C, V, O, L)$, maar ze geven toe dat ook andere variabelen, zoals de door de koningin genoemde sociale samenhang, een rol kunnen spelen. Men moet immers ergens beginnen.

De Stanford-economen vinden allereerst dat het bbp per hoofd een verrassend goede maat voor welzijn is: de correlatie tussen de twee indicatoren is 0,97. Ten tweede scoort West-Europa, vergeleken bij de Verenigde Staten, hoger op de welzijnsindicator dan op die voor de welvaart. Niet verrassend natuurlijk, ons inkomen is wel lager, maar we hebben meer vrije tijd, een langere levensverwachting en een evenwichtiger inkomensverdeling. Ten derde is Afrika echt arm. We zijn bereid meer dan negentig procent van ons inkomen op te geven om te voorkomen dat we daar gedumpt worden. Ten slotte groeit welzijn sneller dan welvaart. Ook is, in termen van welzijn, de crisis minder een probleem.

Jones en Klenow vinden dat Amerikanen bereid zijn om vier procent aan inkomen op te geven om niet naar Duitsland verplaatst te hoeven worden. Op de variabelen V , O en L scoort Nederland vergelijkbaar met Duitsland; soms beter, soms slechter, afhankelijk van het databestand dat geraadpleegd wordt. We zijn echter veertien procent rijker dan onze oosterburen. De conclusie is dat ons welzijn hoger is dan dat in de VS. We mogen best tevreden zijn, en dat zijn we dan ook, hoewel mopperen in onze aard zit.

LITERATUUR

Bergh, J. van den (2005) BBP, weg ermee. *ESB*, 90(4475), 502-505.

Jones, C. en P. Klenow (2010) Beyond GDP? Welfare across countries and time. *NBER werkdokument*, 16352.